

KÍNA KULTÚRDIPLOMÁCIÁJÁNAK MAGYARORSZÁGI INTÉZMÉNYRENDSZERE

Salát Gergely¹

Absztrakt

Az Övezet és Út kezdeményezés (BRI) öt pillérének egyikét az „emberek közötti kapcsolatok” adják, és ezeknek a fejlesztése nélkülözhetetlen a BRI többi céljának az eléréséhez. Ezek a kapcsolatok teremthetik meg azt a kölcsönös bizalmat, amely megalapozhatja a pusztán tranzakcionális jellegű érintkezéseken túlmutató, hosszú távú együttműködéseket. Az emberek közötti kapcsolatok építésének egyik módja a kulturális kapcsolatok fejlesztése, a kultúrdiplomácia és az egyéb puha hatalmi (*soft power*) eszközök alkalmazása, így a BRI-nek ezek is részét képezik. A tanulmány bemutatja, hogy miért van szükség kulturális kapcsolatokra, miért különösen fontosak ezek Kína esetében, miként kapcsolódnak a BRI céljaihoz, illetve esettanulmány-jelleggel részletesen bemutatja, hogy Magyarországon Kína milyen intézményrendszert épített ki kultúrája népszerűsítésére és a BRI ötödik pillérének a megerősítésére.

Kulcsszavak: Kína, Magyarország, Övezet és Út kezdeményezés, kulturális kapcsolatok, puha erő

Abstract

People-to-people relations are one of the five pillars of the Belt and Road Initiative (BRI), and their development is essential to achieve the other goals of the BRI. People-to-people contacts can create the mutual trust that can lay the foundations for long-term cooperation that goes beyond mere transactional interactions. One way of building people-to-people links is to develop cultural relations, using cultural diplomacy and other soft power instruments, so these are integral parts of the BRI. The paper will examine why cultural relations are indispensable, why they are particularly important in the case of China, how they relate to the objectives of the BRI and will present in detail, as a case study, the institutional system China had built in Hungary to promote its culture and strengthen the fifth pillar of the BRI.

Keywords: China, Hungary, Belt and Road Initiative, cultural relations, soft power

1. Az ötödik pillér jelentősége

Az Övezet és Út kezdeményezés (Belt and Road Initiative, BRI) öt pillére közül az utolsót – a szakpolitikai koordináció, az infrastruktúrális összeköttetés, az akadálytalan kereskedelem és a pénzügyi integráció mellett – az „emberek közötti kapcsolatok” (*people-to-people relations*, P2P – a kínai eredetiben 民心相通, vagyis ’az emberek szíve közötti összeköttetések’) fejlesztése jelenti (Horváth–Salát, 2021). Az ide tartozó konkrét programokból és projektekből az derül ki, hogy az emberek közötti kapcsolatokat mind a kínai fél, mind a befogadó országok a lehető legtágabb értelemben használják, ide tartozik a tudományos együttműködésektől kezdve a kulturális programokon és diákcsereken keresztül a társadalmi szervezetek közötti kapcsolatépítésig minden olyan elem, amely nem fér be a másik négy pillér kategóriáiba, és ahol kínai és külföldi szereplők között konstruktív interakcióra kerül sor. Az emberek közötti kapcsolatok építésének egyik fontos eszköze a kultúra népszerűsítése – elsősorban, de nem kizárólagosan a kulturális diplomácia segítségével –, és ez az a terület, amelyen az állam a legaktívabb szerepet tudja játszani (Gulyás–Szilágyi, 2021). A jelen tanulmányban – az elméleti alapok lefektetését követően – azt vizsgálom meg, hogy a BRI ötödik pilléréhez tartozó kulturális kapcsolatépítés miként valósult meg Kína részéről Magyarországra felé, milyen intézményi hálózat alakult ki az emberek közötti kapcsolatok megerősítésére.

¹ Dr. habil. Salát Gergely, PhD, habilitált egyetemi docens, Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK, a Kínai Tanszék vezetője.

1.1. A bizalom

Bár az „emberek közötti kapcsolatokat” az utolsó pilléreként szerepelnek a hivatalos felsorolásban, és hasznuk nehezen számszerűsíthető és kommunikálható, ráadásul kevésbé látványosak, mint például a hatalmas építkezések, valójában hosszú távon ezek jelentik az összes többi pillér alapját. Természetesen egy-egy üzletkötés vagy kisebb beruházás megvalósulhat a felszínes ismeretség szintjén, valódi „emberek közötti kapcsolatokat”, illetve a másik mély ismerete nélkül is, ha azonban két vagy több ország együttműködése túl akar lépni az egyszerű tranzakciókon, ahhoz elsősorban bizalomra van szükség, enélkül ugyanis a gyümölcsöző és tartós kooperáció elképzelhetetlen a bizalomhiánnyal járó többletköltségek miatt. Bizalom azonban csak a másik fél megismerése révén jöhet létre, hosszú idő alatt, hiszen az ismeretlenben nem bízhatunk. Ha elfogadjuk, hogy Kínával, a világ egyik legfontosabb nagyhatalmával legalább valamiféle *modus vivendi* – de inkább konstruktív együttműködés – kialakítására van szükség a világ békéjének és fejlődésének a fenntartása, a súlyosabb konfliktusok elkerülése érdekében, az emberek közötti kapcsolatok nélkülözhetetlenek.

A BRI alapvetően egy olyan vízió, amely összeköttetésekkel rendelkező, egymással intenzív kapcsolatban álló, folyamatosan együttműködő országokból álló, átjárható afroeurázsiai szuperkontinens kiépítését tűzi ki célul, vagyis sokkal mélyebb kapcsolatokat feltételez, mint az egyszerű kereskedelmi-pénzügyi ügyletek vagy infrastrukturális beruházások (Horváth–Salát, 2021; Baranyi et al., 2020). Az olyan elemek, mint a szakpolitikai koordináció vagy a pénzügyi integráció, is túlmutatnak az egyszerű adok-kapok viszonyokon, a vízió csak akkor működhet, ha a különböző területeken való összekapcsolódásokat megfelelő bizalmi viszony alapozza meg. Ennek kialakításához van szükség minden szinten az emberek közötti kapcsolatokra.

1.2. Kína nehézségei

Kína vonatkozásában a megismerésnek kiemelt szerepe van, hiszen egy önálló civilizációról van szó, amely ráadásul a történelem folyamán hajlamos volt elszigetelődni a külvilágtól, így a BRI-hez csatlakozott országok többségével a kapcsolatépítés az elmúlt évtizedekben – minden sok évtizedes vagy évszázados barátságot emlegető diplomáciai udvariaskodás ellenére – csaknem a „nulláról indult”. Kína önálló civilizáció volta azzal is jár, hogy szinte minden nemzetközi kapcsolatában jelentkeznek az in-

terkulturális kommunikáció sajátosságai és nehézségei, a kínai és nem kínai „emberek közötti kapcsolatok” egyben kultúrákon átívelő viszonyok is. Ez számos problémát felvet, és azt is megindokolja, hogy miért van szükség az államok aktív részvételére a nemzet- és kultúraközi kapcsolatok fejlesztéséhez, az akadályok legyőzéséhez.

Kína helyzetét az is nehezíti, hogy – különösen a nyugati világban – a médiát és a közbeszédet Kína felemelkedésében ellenérdekelt szereplők dominálják, így a hosszú távú együttműködésekhez szükséges bizalmi alapok lefektetése nehézkes (Vörös, 2022, 20–22). A Kínával kapcsolatos diskurzust maguk a kínaiak alig tudják befolyásolni, a kínai álláspontok alig jelennek meg, vagy ha mégis, úgy vannak keretezve, hogy az eleve elfogadhatatlanná teszi őket a közvélemény számára. A főáramú nyugati média hatása jóval túlterjed a nyugati világon, még a Globális Dél országaiban is befolyásolja a Kínáról való gondolkodást (Silver et al., 2022). Ezt az enyhítheti, ha az embernek vannak pozitív tapasztalatai Kínával, a kínaiakkal kapcsolatban, hiszen a saját tapasztalat felülírhatja a médiában látottakat. (Ahogy a kínai mondás tartja: 百闻不如一见, vagyis „egyszer látni többet ér, mint százszor hallani róla”.)

1.3. A puha hatalmi aspektus

Ha a kérdéskört hatalmi szempontból elemezzük, akkor megállapítható, hogy az „emberek közötti kapcsolatokat” a puha erő (*soft power*) fogalmával állnak szoros összefüggésben. Annak elérése, hogy – a puha erő egy közkeletű meghatározásának megfelelően – „mások azt akarják, amit mi akarunk”, vagyis vonzerővel, mintaadással befolyásoljuk mások gondolkodását, feltételezi, hogy ismerik a nézőpontunkat, értékeinket és értékrendünket. Megismerés nélkül nem tudunk hatni másokra, legfeljebb kemény erővel vagy gazdasági eszközökkel, az előbbi azonban költséges és bizonytalan, az utóbbi pedig nem lépi túl a tranzakciók szintjét, tehát az évtizedes távú, sokdimenziós együttműködéshez nem elegendő. A puha erő egy ország egyéb területeken való érdekérvényesítését is megkönnyíti, ráadásul a *soft power* építése nem zéró összegű játszma, így minden szereplő számára elfogadható. Az „emberek közötti kapcsolatok” építésének és a puha erő növelésének az eszközei között nagy az átfedés, így a BRI ötödik pillére a – már a BRI előtt, a 2000-es években elindított – kínai *soft power* politika szerves folytatásának, kiterjesztésének is tekinthető (Salát, 2010; Bartha-Rigó, 2014, 2021).

1.4. Állami részvétel

Az „emberek közötti kapcsolatok” egyik fontos eleme a kulturális érintkezés elősegítése, egymás kulturális alkotásainak az elérhetővé tétele. Ezek a kapcsolatok természetesen jóval szélesebb területre kiterjednek, mint a kulturális programok, ugyanakkor ez utóbbiak azok, ahol az állami projekteknek, vízióknak, támogatásoknak és stratégiáknak kiemelkedő szerepük lehet. Kínai viszonylatban az „emberek közötti kapcsolatok” közé sorolhatók olyan esetek is, mint például egy ebéd elköltése egy kínai étteremben vagy egy kungfutanfolyam elvégzése, ezek azonban spontán módon, állami beavatkozás nélkül történnek, és meglehetősen esetlegesek. Azonos kultúrkörhöz tartozó országok vagy az univerzálisan jelen lévő amerikai popkultúra és életmód esetében éppen ezeknek a spontán kapcsolatépítéseknek van a legnagyobb hatásuk, a hollywoodi filmek, a svéd bútorok vagy a spanyol foci hatása a küldő ország elfogadottságára, presztízsére, megítélésére az adott állam aktív közreműködése nélkül is érvényesül. Az eltérő kultúrák között azonban a spontán kapcsolatépítés nehézkesen megy, a nyelvi, kulturális és földrajzi akadályok miatt az emberek közötti kapcsolatokat tudatosan támogatni kell, és ennek legkézenfekvőbb módja a kulturális termékek népszerűsítése, a legtágabb értelemben vett kultúrdiplomáciai tevékenység (Szilágyi, 2020).

2. Előzetes megjegyzések

2.1. Emberek közötti kapcsolatok és kultúrdiplomácia

Ahogy a fentiekben láthattuk, a BRI víziójának megvalósulásához hosszú távon szükséges az emberek közötti kapcsolatok fejlesztése, és ebben Kína esetében különös súlya van az állami szerepvállalásnak, ezen belül a kultúrdiplomáciának. Az alábbiakban esettanulmány-jelleggel azt tekintjük át, hogy Magyarországon a BRI első tíz évében – a legtöbb esetben korábbi kezdeményezések folytatásaként – miként alakította ki Kína azt az intézményhálózatot, amely által kultúrdiplomáciai tevékenységét, saját kultúrájának népszerűsítését végzi. Ezzel kapcsolatban meg kell jegyezni az alábbiakat.

Egyrészt, Magyarország esete nem egyedi, Kína hasonló eszközöket alkalmaz a többi BRI-ország esetében, sőt a BRI-hez nem csatlakozott államokban is. Természetesen vannak sajátos, csak itt jellemző körülmények a magyar–kínai kapcsolatokban, de ezek jelentőségét nem érdemes eltúlozni. Kína magyarországi tevékenységét globális stratégiájának helyi megnyilvánulásaként javasolt értelmezni.

Másrészt, az „emberek közötti kapcsolatok” BRI-pillére nem kizárólag a kulturális kapcsolatok fejlesztéséből, kultúrdiplomáciai intézményépítésből áll, annak más elemei is vannak. A jelen tanulmányban azonban csak az utóbbiakra fókuszálunk, nem ejtünk szót például az ösztöndíj-programokról, kutatási együttműködésekéről, alapvetően más profilú kínai és magyar intézmények eseti együttműködéséről. (Például a budapesti Szépművészeti Múzeum befogadott kínai képzőművészeti kiállítást, a Magyar Állami Operaház pedig operaelőadást, de ettől ezek még nem lettek a kínai kultúrdiplomáciai intézményrendszer részei.)

Harmadrészt, az „emberek közötti kapcsolatok” és azon belül a kulturális érintkezés fejlesztése nem egyoldalú folyamat, a pillér nemcsak azt jelenti, hogy Kína igyekszik megismertetni saját magát, hanem azt is, hogy igyekszik megismerni a partnereit, és a partnerei is igyekeznek megismertetni magukat. Például magyar vonatkozásban a BRI előtt mindössze egy kínai egyetemen működött magyar szak, ma már egy tucatra nőtt az ilyen intézmények száma, a másik oldalról pedig a magyar kormány éppen a BRI meghirdetésének évében, 2013-ban nyitotta meg a kínai fővárosban a Pekíngi Magyar Kulturális Intézetet. A kínai kultúra magyarországi megjelenésével párhuzamosan tehát Kínában is zajlik a magyar kultúra népszerűsítése, és ezt természetesen más országok esetében is így van.

Negyedrész, a tanulmányban szereplő felsorolás természetesen nem lehet teljes. Az említetteken kívül sok tucat kínai civil szervezet működik, amely kulturális tevékenységet is kifejt, és sok magyar vagy magyar–kínai szerveződés és intézmény is foglalkozik a kínai kultúrával eseti alapon vagy rendszeresen. Említeni lehet itt például a harcművészeti iskolákat, amelyek tevékenysége sokszor túlmutat a sporton, a kulturális találkozóhelyként is működő kínai teázókat, a Magyar–Kínai Asztalitenisz Klubot (匈-中乒乓球俱乐部), a Magyar Mah-jong Szövetséget, a Napi Kínai Facebook-oldalt vagy akár Velence város önkormányzatát, amely évente helyet ad a nagyszabású Sárkányhajó Ünnepeknek. Jelen cikkben azokat az intézményeket térképezem fel, amelyeknek kifejezett célja a kínai kultúra megismertetése, népszerűsítése és – közvetve vagy közvetlenül – a kínai puha erő növelése Magyarországon. A szereplők köre folyamatosan változik, ezért idővel szükség lesz a térkép frissítésére. Az említett szervezetek egy része egy-egy közösség-szervező személyiséghez, kiemelkedő szakemberhez, iskola- vagy intézményalapítóhoz kötődik. Magánszemélyeket azonban a jelen tanulmányban nem említek név szerint, mert egyrészt az intézményi hálózatra összpontosítok, másrészt nagyon nehéz lenne eldönteni, hogy ki az, akit

mindenképpen említeni kell, és kinek a megnevezésétől lehet eltekinteni. Az egyes szervezetekre vonatkozó információk fő forrása az adott szervezet honlapja vagy Facebook-oldala, ezeknek címét a tanulmány végén ábécérendben közlöm. A kínaiak inkább a WeChat-alkalmazást használják, de mivel a tanulmány célcsoportját a magyar olvasók jelentik, a WeChat-profilokat nem szerepeltetem. A kínai és a kínai–magyar szervezetek nevét kínai írásjegyekkel is megadom, a magyar szerveződésekét csak magyarul.²

2.2. Módszertani problémák

Kínai kultúrdiplomáciai tevékenység természetesen a BRI meghirdetése előtt is zajlott Magyarországon. Már az 1949-es kínai–magyar diplomáciai kapcsolatfelvétel után elkezdődött a közvetlen érintkezés (Nagy, 2021; Salát, 2023, 284–291), majd Kína hol intenzívebben, hol visszafogottabban, de folyamatosan igyekezett népszerűsíteni saját kultúráját Magyarországon (Goreczky, 2019; Vámos, 2021). Ez alól a kulturális forradalom időszaka (1966–1976) volt csak kivétel (Salát, 2000). A BRI eredményeinek számbavételekor nehézséget jelent, hogy az Övezet és Út meghirdetése valójában nem hozott új korszakot a magyar–kínai kapcsolatokban és a hazánkra irányuló kínai kultúrdiplomáciai törekvésekben sem, az elmúlt évtizedben a korábban is zajló folyamatok folytatódtak, és nem tudhatjuk, hogy mi történt volna a BRI meghirdetése nélkül. Kína a 2000-es években ismerte fel a puha erő jelentőségét (Salát, 2010), és innentől fogva tudatosan építette, ennek volt egyik megnyilvánulása a Konfuciusz Intézetek hálózának a kiépülése (Csikó, 2019). Hazánkban is jóval a BRI előtt, 2006-ban megnyílt az első Konfuciusz Intézet, és bár a magyarországi hálózat a BRI-korszakban tovább bővült, azt nehéz megmondani, hogy ez a BRI eredménye-e. Mivel az Övezet és Út egyfajta brand, amelyet mindenféle kínai kezdeményezésre alkalmaznak az elmúlt évtizedben – visszamenőlegesen is –, e korszak kulturális projektjeit a BRI-hez sorolhatjuk, attól függetlenül, hogy azok korábbi folyamatok kiterjesztései-e.

A másik említendő probléma az, hogy a COVID-19-járvány éveiben a BRI-projektek nagy része lelassult vagy elakadt, új kezdeményezések alig történtek. A 2010-es években elinduló folyamatok 2020-ban hirtelen megszakadtak, és mivel Kína három

teljes éven keresztül, 2020-ban, 2021-ben és 2022-ben határainak lezárásával igyekezett megakadályozni a vírus terjedését, nemzetközi tevékenysége minimális volt (Pintér–Salát, 2022). Ez különösen érintette az emberek közötti kapcsolatok és a kultúra területét, ahol a személyes érintkezés elengedhetetlen. Miközben a kereskedelmi és egyéb gazdasági tevékenységek még ha akadoztak is, de azért folytak, addig az oktatási, kulturális, tudományos együttműködések szinte teljesen leálltak. A BRI első tíz évének vizsgálatakor tehát figyelembe kell venni, hogy a szerves fejlődés 2020-ban elakadt, és az első tíz év valójában inkább hét évet jelent. A pandémia tehát torzíthatja az eredmények és a fejlemények értékelését.

3. Kínai állami szereplők Kína magyarországi kulturális jelenlétében

Az emberek közötti kapcsolatok fejlesztésére kínai oldalról komplex intézményrendszer alakult ki Magyarországon, amely alapvetően háromféle szereplőből áll: egyrészt vannak kínai állami szereplők (ezek nem feltétlenül a központi kormányzatot képviselik, hanem sokszor helyi intézményekhez kötődnek); másrészt léteznek azok a társadalmi szervezetek, amelyek feltételezhetően állami aktorokkal is kapcsolatban állnak; harmadrészt előfordulnak magánszereplők is. Magyar oldalról ezt állami és civil szerveződések egészítik ki.

A kínai központi kormányzat oldaláról a kultúrdiplomácia és a puha erő növelésére irányuló törekvések fő irányítói a Külügyminisztérium 外交部, a Tudományos és Technológiai Minisztérium 科学技术部, a Kulturális és Turisztikai Minisztérium 文化和旅游部, továbbá az Oktatási Minisztérium 教育部 is. Természetesen ezek a Kínai Kommunista Párt által meghatározott irányvonalat követik a kultúrdiplomáciában is, amelyet a 2023 nyarán elfogadott külkapcsolati törvény is megerősít.

3.1. A kínai nagykövetség

A Kínai Népköztársaság hivatalos képviselője Magyarországon az ország budapesti nagykövetsége, amely a klasszikus diplomáciai tevékenység mellett az emberek közötti kapcsolatok építésében is szerepet vállal, illetve felügyeli, támogatja, orientálja a többi szereplőt. A követségen belül külön Kulturális és Oktatási Osztály működik, ennek része az Oktatási Iroda, ez utóbbi a diákcsera-kapcsolatokat és állami ösztön-

² Az intézményrendszer feltérképezéséhez nyújtott segítségért köszönettel tartozom Kelemen Gábornak, aki az ELTE-n a témavezetésemmel írt „Magyar–kínai diplomáciai kapcsolatok: Kínai kultúrdiplomáciai törekvések Magyarországon (2010–2020)” című 2021-es szakdolgozatában nemcsak az érintett intézmények akkor aktuális listáját állította össze, hanem a 2010-es évtized magyarországi kulturális programjait is számbavette (Kelemen, 2021).

díjas ügyeket intézi. A követség maga is rendez kulturális eseményeket (fogadásokat, filmvetítéseket, holdújévi eseményeket, konferenciákat), társzervezőként részt vesz más szervezetek programjaiban (pl. Kínai Nyelvi Híd versenyek), illetve képviselői arcukat adják olyan kulturális eseményekhez, amelyek megfelelnek a kínai kultúrdiplomácia céljainak. A kínai követség diplomatái sok rendezvényt támogatnak, és legitimálnak azzal, hogy díszvendégként megjelennek, esetleg megnyitó beszédet mondanak rajtuk.

Jellemző, hogy az állami és félállami szereplők között egyfajta vetélkedés tapasztalható abban, hogy melyikük programjára tudják megnyerni a kínai követség képviselőinek a részvételét. A diplomaták megjelenése ugyanis az otthoni partnerek, támogatók számára is fontos megerősítése annak, hogy az adott program elnyerte a kínai állam támogatását, elismerését. Mindez problémát is jelent, mert a magyar közönség számára nem megszokott, hogy egy színházi előadást vagy koncertet hivatalos beszédek előznek meg, a kulturális élményt ígérő programok reprezentatív eseménnyé tétele csökkentheti azok élvezhetőségét és így a hatékonyságát. E területen szükség lenne a kulturális különbségek fokozottabb figyelembevételére.

A COVID–19–pandémia alatt a kínai követség kulturális tevékenysége a minimálisra esett vissza, a 2020–2022-es időszakban nem tartottak rendezvényeket – a nemzeti ünnepi fogadásokat is online rendezték meg –, 2019 vége óta az első személyes részvétellel zajló kulturális programot 2023 márciusában tartották.

3.2. A Konfuciusz Intézetek

Kína a 2000-es években, Hu Jintao 胡锦涛 államelnök-pártfőtitkár vezetése idején figyelt fel a puha erő jelentőségére, és azt tudatosan, állami feladatként kezdte fejleszteni. Ennek a törekvésnek az egyik legfontosabb eszköze a Konfuciusz Intézetek 孔子学院 hálózata volt, amely 2004-ben kezdett kiépülni (Salát, 2010; Csikó, 2019). A Kínai Népköztársaság hivatalos nyelvi-kulturális intézeteinek számító Konfuciusz Intézetek egy sajátos konstrukcióban létesülnek: a kínai oktatási minisztérium alatt működő Kínainyelv-oktatási Tanács (Hanban 汉办, egy időben Konfuciusz Intézetek Központja / Kínainyelv-oktatási Tanács 孔子学院总部/国家汉办, legújabban Kínai–Külföldi Nyelvi Együttműködés Központja 中外语言交流合作中心) támogatja őket, de egy kínai és egy külföldi egyetem közös projektjeként jönnek létre az utóbbi intézményrendszerén belül. Két vezetőjük van, egy kínai és egy befogadó országbeli. Tehát egy Konfuciusz Intézet létrehozásához szükség van egy kínai egyetem és egy befo-

gadó külföldi egyetem együttműködésére, a Hanban jóváhagyására és támogatására, továbbá megkönnyítheti a létesítést, ha a helyi politikai szereplők a vállalkozás mellé állnak. A Hanban felel olyan programokért is, mint az egyetemisták és középiskolások számára külön-külön megrendezett Kínai Nyelvi Híd 汉语桥 verseny, a HSK- 汉语水平考试 nyelvvizsga, az általános és középiskolásoknak kidolgozott YCT- 中小学生汉语水平考试 nyelvvizsga, a BCT 商务中文考试 üzleti nyelvvizsga, a Konfuciusz-ösztöndíj 孔子学院奖学金 és a legújabb Konfuciusz Kína Tanulmányok Program 孔子新汉学计划.

Megjegyzendő, hogy a 2010-es évek második felében a Hanbant többször átszervezték, sokáig vezetőt se neveztek ki az élére, 2020-ban átnevezték, és ma a Konfuciusz Intézeteket az oktatási minisztérium égisze alatt működő Nemzetközi Kínai Oktatási Alapítvány 中国国际中文教育基金会 felügyeli. A változások komoly fennakadásokat okoztak a Konfuciusz Intézetek működésében, vezetőik állandó bizonytalanságra, kiszámíthatatlanságra panaszkodtak.

Magyarországon a kínai nyelv és kultúra terjesztésével foglalkozó hálózat gerincét a Konfuciusz Intézetek jelentik (Tarrósy–Vörös, 2019, 202). Hazánkban jelenleg nem kevesebb mint öt ilyen intézet működik, ami egyedülállóan magas szám egy ekkora országban. Összehasonlításként: Csehországban kettő, Ausztriában kettő, Szerbiában kettő, Romániában négy intézet található. A magyarországi Konfuciusz Intézetek az alábbiak (alapításuk sorrendjében):

ELTE Konfuciusz Intézet: Magyarország első Konfuciusz Intézete, amely 2006-ban nyílt meg az ELTE és a Pekingi Idegen Nyelvi Egyetem együttműködésével, a Hanban támogatásával az ELTE Bölcsészettudományi Karán. Az egység 2007-ben, 2011-ben és 2012-ben is elnyerte a Kiváló Konfuciusz Intézet díjat, Hamar Imre igazgató pedig 2011-ben kínai állami kitüntetést kapott. 2014-ben itt létesült a Konfuciusz Intézetek Közép- és Kelet-európai Regionális Oktatási Centruma, amely a Közép- és Kelet-Európában tevékenykedő kínainyelv-tanároknak tart továbbképzéseket.

Szegedi Tudományegyetem Konfuciusz Intézet: 2012-ben Szegeden nyitotta meg kapuit a második magyarországi Konfuciusz Intézet a Szegedi Tudományegyetem és a Shanghai Nemzetközi Tanulmányok Egyeteme együttműködésével, a Hanban támogatása mellett. Az intézet a nyelvoktatáson túl nagy hangsúlyt fektet a kínai kultúra megismertetésére is.

Miskolci Egyetem Konfuciusz Intézet: 2013-ban Miskolcon alakult meg a harmadik hazai Konfuciusz Intézet, ez a Pekingi Vegyipari Egyetemmel van partnerségben. Az intézet létrehozásánál fontos szempont volt, hogy Miskolc közelében, Kazincbarcikán valósult meg az addigi legnagyobb magyarországi kínai beruházás, a Borsodchem felvásárlása a kínai Wanhua vállalat által. A miskolci intézet azóta is együttműködik a Wanhua–BorsodChem cégcsoporttal.

Pécsi Tudományegyetem Hagyományos Kínai Orvoslás Konfuciusz Intézete: 2014-ben Pécsen alakult újabb Konfuciusz Intézet, ennek kínai partnere az Észak-kínai Tudományos és Technológiai Egyetem. Kiemelendő, hogy ez nemcsak általános nyelvoktatási és kulturális tevékenységet folytat, hanem a hagyományos kínai orvoslás megismertetését, népszerűsítését is feladatának tekinti, és ennek megfelelően a PTE Egészségtudományi Karához tartozik.

Debreceni Egyetem Konfuciusz Intézet: 2019 őszén alakult az ötödik intézet, ennek partnere a Tianjini Idegen Nyelvek Egyeteme. Mivel a COVID–19-pandémia éppen a megalakulása után néhány hónappal kezdődött, az intézet csak az elmúlt időszakban vált igazán aktívvá.

A Konfuciusz Intézetek egyrészt kínai nyelv-tanfolyamokat szerveznek, amelyeken bárki részt vehet. Másrészt a befogadó egyetemükön belül kínai nyelvi kurzusokat hirdetnek meg, amelyeket az adott intézmény hallgatói vehetnek fel, és elvégzésükért kreditet kapnak. Harmadrészt, és talán ez a legnagyobb hatású tevékenységük, a környékbeli gimnáziumokban tartanak kínai órákat, egyes helyeken második idegen nyelvként, máshol harmadikként. Ez azt is jelenti, hogy több magyar gimnáziumban érettségizni is lehet kínaiból. Mindemellett a Konfuciusz Intézetek fontos kulturális központok, amelyekben rendszeresen szerveznek különféle programokat, a népszerűítő előadásoktól kezdve a holdújévi gálaműsorokon át a kalligráfia- és papírkivágás-tanfolyamokig. Különösen a vidéki városokban a Konfuciusz Intézetek a helyi kulturális élet fontos szereplői, programjaikról rendszeresen beszámol a helyi sajtó.

Mint látható, a Konfuciusz Intézetek közül csak az utóbbi kettő nyílt meg a BRI-időszakban, ugyanakkor az Övezet és Út kezdeményezés a már meglévő intézeteknek is új lendületet adott, hatással volt a tevékenységükre. Például Selyemút-témájú eseményeket rendeztek, és a BRI népszerűsítése is a feladatuk lett. Az ELTE-n Övezet és Út Kutatóközpont nyílt, amely lényegében szimbiózisban működik az ELTE Konfuciusz Intézettel, székhelyük és vezetésük azonos.

3.3. Kínai Kulturális Központ

Budapesten 2020-ban létrejött a Kínai Kulturális Központ 布达佩斯中国文化中心, amely a Kínai Népköztársaság hivatalos kulturális intézete Magyarországon. Felmerülhet a kérdés, hogy a Konfuciusz Intézetek mellett miért van szükség külön kulturális központra. A válasz a kínai kormányzat struktúrájában keresendő: Kínában különálló – és egymással rivalizáló – egység az Oktatási Minisztérium, illetve a Kulturális és Turisztikai Minisztérium, előbbi felel a Konfuciusz Intézetekért, utóbbi a Kulturális Központokért. A nemzetközi terjeszkedésben az Oktatási Minisztérium előbb lépett, létrehozva a Konfuciusz Intézetek több mint 500 egységből álló hálózatát (amelyet többi mint 1000 Konfuciusz Tanterem – Konfuciusz Intézetnek alárendelt kisebb egység – egészít ki), és ezek az oktatási tevékenység mellett a kulturális promóció feladatát is magukra vállalták. A Kulturális és Turisztikai Minisztérium által létrehozott központok csak kulturális projektekkel foglalkoznak, nyelvoktatással nem, és az utóbbi években elindult valamiféle profiltisztítás, amelynek végeredményeként elméletileg a Konfuciusz Intézetek inkább oktatási, a Kulturális Központok pedig inkább kulturális tevékenységet folytatnak majd. Egyelőre azonban nagy az átfedés a kétfajta egység működése között, és kérdéses, hogy a teljes szétválasztás valaha is megvalósul-e.

A budapesti Kínai Kulturális Központ eddigi tevékenységét két tényező akadályozta. Egyrészt, megalapítása éppen a COVID–19-pandémia időszakára esett, amikor mindenféle társas esemény korlátozva volt, és a kínai intézményeknek az otthoni előírásokat még akkor is be kellett tartaniuk, amikor a magyarországi tilalmakat már feloldották. Így az első években a központ munkája az online térre korlátozódott. Másrészt a budapesti Stefánia úti reprezentatív villaépület felújítása elhúzódik, így a központ hivatalosan még 2023 közepén sem nyitotta meg kapuit, egyelőre csak külsős rendezvényeken vesz részt. Biztosra vehető, hogy e probléma elhárulásával a Központ a magyarországi kulturális élet fontos szereplője lesz. A Központ első, COVID utáni jelentősebb programja egy Suzhou-t népszerűsítő rendezvény volt 2023 júniusában.

3.4. Kína–Közép-Kelet-Európa Turisztikai Koordinációs Központ

Az „emberek közötti kapcsolatok” fejlesztését szolgáló kínai állami intézmények között meg kell említeni a Kína–Közép-Kelet-Európa Turisztikai Koordinációs Központot 中国-中东欧旅游协调中心, amely 2014-ben alakult. A Központ nem kifejezetten a magyar–kínai vonatkozású turizmussal foglalkozik, hanem a Kína–Közép- és

Kelet-Európa (Kína–KKE, eredetileg 16+1, később 17+1, jelenleg 14+1) együttműködés keretében jött létre, amelynek résztvevői úgy döntöttek, hogy a turisztikai ügyekkel foglalkozó regionális központot Budapesten hozzák létre. Létrejövetelekor tehát az intézmény a Kína, illetve Albánia, Bosznia és Hercegovina, Bulgária, Csehország, Észtország, Horvátország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Macedónia, Magyarország, Montenegró, Románia, Szerbia, Szlovákia és Szlovénia közötti turisztikai kapcsolatok koordinálását és fejlesztését kapta feladatául. Fő célja az, hogy a közép- és kelet-európai országokat egy turisztikai célterületként népszerűsítse a világ legjelentősebb turisztikai piacán, a Kínai Népköztársaságban. Fontos kiemelni, hogy az intézményt nem egyoldalúan alapította Kína, hanem az a Kína–KKE-együttműködés keretében, közös vállalkozásként jött létre, és elsősorban nem Kínát próbálja „eladni” a KKE-régióban, hanem a KKE-régiót Kínában.

3.5. Kínai Nemzeti Turisztikai Iroda

A budapesti Utazás 2016 kiállítás szakmai díszvendége a Kínai Népköztársaság volt, és az eseménysorozat részeként megnyitották a Kínai Nemzeti Turisztikai Hivatal 国家旅游局 budapesti regionális irodáját 中国驻布达佩斯旅游办事处. A régióban elsőként létrejövő iroda feladata a segítségnyújtás a közép- és kelet-európai régióból Kínába utazó turisták vízum- és egyéb ügyeinek az intézésében, Kína turisztikai célpontként való népszerűsítése, a kínai kultúra promotálása, a turisztikai együttműködések elősegítése.

A COVID–19-pandémia természetesen mind a Kína–Közép–Kelet-Európa Turisztikai Koordinációs Központ, mind a Kínai Nemzeti Turisztikai Iroda munkáját rendkívüli mértékben megnehezítette, hiszen a 2020–2022 közötti három évben a kétoldalú turizmus gyakorlatilag megszűnt. 2023-ban indultak újra a turistacsoportok, és 2023 júniusában sor került a Turisztikai Iroda első nagyszabású, COVID utáni eseményére, egy teakultúrával kapcsolatos kiállításra és bemutatóra az új budapesti Néprajzi Múzeumban. Ez egy új kezdetet fémjelez az iroda életében.

3.6. Kína–Kelet–Közép–Európa Intézet

A Kína–KKE Intézet 中国-中东欧研究院 a Kínai Társadalomtudományi Akadémia, a legjelentősebb kínai társadalom- és bölcsészettudományi intézmény Európa Tanulmányok Intézetének égisze alatt jött létre Budapesten 2017-ben. Az intézet

nemcsak Magyarországra fókuszál, hanem a többi közép- és kelet-európai országgal is igyekszik tudományos cserekapcsolatokat kialakítani. Közös projekteket indít térségbeli tudományos szervezetekkel és agytrösztökkel, konferenciákat, vendégelőadásokat szervez, publikációkat jelentet meg. Összességében tehát az „emberek közötti kapcsolatoknak” a tudományos aspektusával foglalkozik, az értelmiségi párbeszédet, illetve a kínai narratíváknak a helyi közbeszédben való megjelenését igyekszik elősegíteni. Emellett fontos feladata, hogy információkat gyűjtsön a Közép- és Kelet-Európai régióról a kínai döntéshozók számára (Tarrósy–Vörös, 2019, 206).

4. Kínai társadalmi szervezetek

Kína magyarországi kulturális jelenlétének fokozásában olyan szervezetek is részt vesznek, amelyeket Magyarországon élő kínai magánszemélyek hoztak létre. Számos ilyen szerveződés létezik, egyesek ezek közül a kínai közösség kulturális életét szervezik, és csak közvetve – például elsősorban a kínaiaknak szóló, de magyarok által is látogatható nyilvános programokkal – vesznek részt a kínai kultúra népszerűsítésében, mások kifejezetten törekednek arra, hogy a hazai közönség számára is elérhetővé tegyék a kínai kultúra bizonyos elemeit. A kínai alapítású szervezetek közül sokan a létrejövetelük után hamar inaktívvá válnak, másoknak sikerül megvetniük a lábukat a kulturális életben. Számuk nagyságrendjére utalhat, hogy a Kisebbségkutató Intézet által „Migráns szervezetek Magyarországon” címmel 2012-ben összeállított listán 63 kínai érdekeltségű szervezet szerepelt (Kisebbségkutató Intézet, 2012), egy 2019-es hír szerint pedig a Kínai Népköztársaság megalapításának és a magyar–kínai diplomáciai kapcsolatfelvételnek a 70. évfordulójára rendezett gálaműsoron 31 kínai társadalmi szervezet képviselői vettek részt.

Kérdéses, hogy a magyarok körében kulturális tevékenységet folytató szerveződések mennyire tekinthetők magánkezdeményezéseknek: hivatalosan társadalmi szervezetekként, alapítványokként, egyesületekként vannak bejegyezve, de sokak esetében egyértelmű, hogy szorosan együttműködnek kínai állami szereplőkkel, otthoniakkal is (például helyi kormányzatok különféle intézményeivel) és a budapesti kínai nagykövetséggel is. Tehát nem teljesen „civil” szerveződések a szó nyugati értelmében, hanem részben az állami törekvéseket szolgálják, ezeket egészítik ki a maguk eszközeivel. Problémát jelent, hogy egyes szervezetek között személyi átfedés van, egyes kiemelkedő szereplők több szerveződést is vezetnek, és a valós viszonyok feltérképezésére érde-

mes lenne a személyes viszonyokat feltárni a jogi személyek vizsgálata helyett. A kínai alapítású szervezetek közül néhányat emelünk ki az átlagon felüli aktivitásuk alapján.

4.1. Sino-Európai Alapítvány a Kínai Kultúráért és Oktatásért

Az alapítványt 中欧文化教育基金会 2014-ben hozták létre kínai magánszemélyek, és azóta rendkívül aktív. Sino Ház néven egy kínai kulturális-oktatási központot működtet a budapesti Kertész utcában. Céljai között a kínai-európai és azon belül a kínai-magyar kulturális, oktatási, sport-, művészeti és üzleti kapcsolatok fejlesztése szerepel, vászontáska-tervező pályázattól kezdve kínai nyelvtanfolyamon át kereskedelmi konferenciáig igencsak változatos programokat szervez. Az alapítvány szimbiózisban működik a Sino-Európai Intézet 中东欧学院 elnevezésű korlátolt felelősségű társasággal, honlapjuk is azonos.

4.2. Magyar–Kínai Kulturális Egyesület

A Magyar–Kínai Kulturális Egyesület 匈牙利-中国文化交流协会 2015-ben jött létre nonprofit szervezatként. Az egyesületet ugyanaz a személyi kör működteti, mint az *Új Szemle (Xin Daobao 新道报)* című magyarországi kínai hetilap, amely 2000 óta jelenik meg, tehát több mint két évtizedes múltta tekint vissza. Az egyesület és a lap működtetői igen kiterjedt kapcsolatrendszerrel rendelkeznek mind a magyarországi kínai kolónia, mind a magyar kulturális, politikai és gazdasági szereplők körében. Az egyesület kínálatában olyan programok szerepelnek, mint tájcsinap, népzenei találkozó, hagyományos kínai koncertek, fotókiállítások stb., de például a COVID-19-válság idején orvosi eszközöket adományoztak magyar intézményeknek, és 2022-ben az ukrán menekültek támogatásában is aktívan részt vettek.

4.3. Kínai Nemzeti Kulturális és Művészeti Egyesület

Az egyesület 匈牙利中国民族文化艺术学院 2018-ban alakult meg, és egy ideig meglehetősen aktív volt a kínai kulturális programok szervezésében. A pandémia alatt azonban felfüggesztette tevékenységét, 2019 után az első nyilvános programjára 2023-ban került sor. Az egyesület együttműködik a Kínai Cheongsan Szövetség Magyar Szervezetével 匈牙利旗袍总会, amely a hagyományos kínai viseletet népszerűsíti.

4.4. Magyarországi Kínai Nők Egyesülete

A meglehetősen korán, 1995-ben létrejött „nőszövetség” 匈牙利华人华侨妇女联合会 tagjai rendszeres fellépői a különféle kínai művészeti gálaműsoroknak, gyakran találkozhatunk énekes-táncos csoportjaikkal a különféle kínai kulturális eseményeiken (a magyar felhasználók által használt internetes felületeken azonban nincsenek jelen, honlapjuk sincs). Érdekesség, és a szövetség beágyazottságára jellemző, hogy 2023-ban szakmai együttműködésre lépett a Magyar Védőnők Szakmai Szövetségével. Ez azt is mutatja, hogy a kulturális programok mellett az egyesület a magyarországi kínai családok beilleszkedésével, jólétével is foglalkozik.

4.5. EUOBOR

Kifejezetten az Övezet és Út kezdeményezés (korábbi angol rövidítéssel: OBOR) törekvéseinek elősegítésére, az Európa és Kína közötti kulturális kapcsolatok fejlesztésére jött létre 2015-ben az EUOBOR Gazdasági és Kulturális Egyesület 欧洲一带一路经济文化合作发展促进会. Célkitűzéseik szerint egész Európával foglalkoznak, gyakorlatilag azonban tevékenységük nemigen terjed túl Magyarország határain. Néhány évig voltak aktívak, többek között díjat alapítottak, utolsó nyilvános megnyilvánulásuk a COVID-19-járvány kitörése előtti napokban egy magyar–kínai fordítói konferencia támogatása volt. Kérdés, hogy a kínai zéró COVID-politika feloldásával újraaktivizálódnak-e.

4.6. Chinatown Budapest

Nem társadalmi szervezet, hanem üzleti vállalkozás a Monori Center, amely azonban az egyik leghatékonyabb kezdeményezéssel állt elő az „emberek közötti kapcsolatok” népszerűsítésére magyar–kínai viszonylatban. A több háztömbnyi területet lefedő nagykereskedelmi telep a budapesti kínaiak egyik központjává, találkozóhelyévé vált, ahol másfél tucatnyi kínai étterem és két kínai szupermarket is várja a kínai kolónia tagjait. Ezt kihasználva a Monori Center reklámkampányt indított, közösségi médiaoldalakat hozott létre, programokat szervezett, és mindezek keretében a negyedet „Chinatown Budapest” 布达佩斯唐人街 néven kezdték hirdetni, és úgy pozícionálták, mint a helyet, ahol a magyarok autentikus kínai ételeket fogyaszthatnak, és belekóstolhatnak az „igazi” Kínába. A kampány rendkívül sikeres volt, az itteni éttermekről lelkesítő beszámolók születtek a magyar sajtóban, a holdújévi rendezvények

tömegeseményekké váltak, és a nyaranként működő „Chinatown Terasz” Budapest egyik turisztikai és gasztronómiai szenzációja lett.

5. Magyar állami és állami támogatású intézmények

Bár tanulmányunk alapvetően a kínai kultúrdiplomácia magyarországi intézményrendszerét kívánja feltérképezni, az eddigieket érdemes kiegészíteni néhány magyar alapítású szervezettel és intézménnyel, mivel ezek is fontos szerepet játszanak a kínai–magyar „emberek közötti kapcsolatok” ápolásában, és jellemzően szorosan együttműködnek a fenti kínai szereplők egy részével. Közvetve tehát ezek is Kína kultúrdiplomáciai és *soft power* erőfeszítéseit szolgálják, és projektjeikben sokszor fontos szerepet vállalnak kínai szervezetek is.

5.1. Kínai tanszékek és egyéb tudományos intézmények

Mindenekelőtt meg kell említeni, hogy három magyar egyetemen is működik kínai tanszék. Ezek közül hallgatószámot tekintve a legnagyobb és a legrégebb az ELTE BTK Távol-keleti Intézetében található. Az intézet jogelődje száz éve, 1923-ban (egyes források szerint 1924-ben) jött létre, a szisztematikus kínai oktatás az 1950-es években, a két állam diplomáciai kapcsolatfelvétele után kezdődött (Tarrósy–Vörös, 2019, 198). Egy ideig az egységet Kínai és Kelet-ázsiai Tanszéknek hívták, ma már Kínai Tanszék a neve. Tevékenysége szorosan összefonódik az ELTE Konfuciusz Intézettel, vezetőjük is azonos, és ugyanabban az épületben működnek. A tanszéken elsősorban klasszikus sinológiai kutatómunka folyik, az ELTE BTK Kínai Tanszék a kínai buddhizmus kutatásában komoly nemzetközi központtá nőtte ki magát, és az itt kiadott *Távol-keleti Tanulmányok* a *Keletkutatás* mellett a klasszikus orientalisztika legfontosabb magyar nyelvű folyóirata. Az ELTE BTK Kínai Tanszék munkáját támogatja a Magyar Kína-kutatásért Alapítvány.

A Pázmány Péter Katolikus Egyetemen 2012-ben jött létre a Kínai Tanszék, ez azzal kívánja megkülönböztetni magát a hasonló intézményektől, hogy a mai kínai nyelv mellett a modern kínai társadalom, politika és kultúra megismertetésére fókuszál a hagyományos stúdiumok helyett. Ennek megfelelően az itt működő Kelet-Ázsia-tanulmányok mesterképzés nem is foglalkozik tradicionális sinológiával, és hivatalosan nem bölcsészeti-, hanem társadalomtudományi képzést folytat, erőteljes gyakorlati fókusszal. A PPKE BTK Kínai Tanszékével összefonódva végzi tevékenységét 2014 óta

a PPKE BTK Modern Kelet-Ázsia Kutatócsoport, amely a PEACH (Pázmány East Asia Club, Hungary) brand alatt az alapítása óta eltelt csaknem egy évtizedben több mint száz konferenciát, workshopot, pódiumbeszélgetést, hallgatói konferenciát és táborot, középiskolás versenyt és egyéb programot szervezett, egytucatnyi könyvet jelentetett meg a Typotex Kiadó Panta sorozatában, továbbá készíti a kétszázadik adásához közeledő Orient Expressz podcastet.

A Károli Gáspár Református Egyetemen – a már régóta sikeresen működő japán képzés mellett – 2020-ban kezdődött el a kínai alapszakos (hivatalosan keleti nyelvek és kultúrák alapszak, kínai szakirány) képzés, az első maroknyi hallgató 2023-ban végzett, a diákok impozáns tudományos eredményeket értek el.

A kínai tanszékek fontos szerepet játszanak a Kína iránt érdeklődő és a kínai nyelvben és kultúrában jártas szakemberek képzésében, illetve számos ösztöndíjprogram rajtuk keresztül fut, tehát a BRI diákcseré-programjaiban és oktatási együttműködéseiben fontos szerepet töltenek be. Az ösztöndíjak, illetve a Kínában folytatott tanulmányok nagymértékben hozzájárulnak a BRI ötödik pilléréhez kötődő céljainak eléréséhez, hiszen nincs hatékonyabb módja Kína megismertetésének és megkedveltetésének, mint egy kínai egyetemen eltöltött hosszabb időszak. Az ösztöndíjak és Kína megítélése közötti pozitív kapcsolatot kutatások is megerősítik (Hegyi–Salát, 2018). A kínai tanszékek természetesen a képzés mellett a Kína-kutatásoknak is fontos szereplői, tehát az „emberek közötti kapcsolatok” tudományos oldalát erősítik (a magyar Kína-kutatásról lásd Sárvári–Trautmann, 2019, a kínai nyelvoktatásról lásd Simay–Fan, 2020).

A tudományos-oktatási intézmények kapcsán érdemes megjegyezni, hogy éppen a BRI adta az ötletet az MTA–ELTE–SZTE Selyemút Kutatócsoport megalapításához, amely 2017–2022 között létezett. Az ELTE Kínai Tanszék munkatársainak aktív részvételével működő kutatócsoport „Vallások és kultúrák kölcsönhatása a Selyemút mentén” című projektje az Övezet és Út elődjének tekinthető ősi Selyemút népei és kultúrái közötti interakciókat vizsgálta, komoly tudományos eredményekkel.

Szintén a BRI-hez köthető a *Studies on Cultures along the Silk Road* című angol–kínai nyelvű folyóirat 2018-as elindulása. A tudományos periodikát a BTK Néprajztudományi Intézet és a Kínai Társadalomtudományi Akadémia Kisebbségi Irodalmak Intézete közösen adja ki (Szilágyi, 2019). A Néprajztudományi Intézetnek a BRI révén egyéb módokon is szorosabbá vált a kapcsolata Kínával (Szilágyi, 2018).

5.2. Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum

A Hopp Múzeum 费伦茨·霍普亚洲艺术博物馆 Hopp Ferenc egykori optikus-műgyűjtő 4000 darabos gyűjteményére alapozva jött létre az alapító Andrássy úti villájában 1923-ban, amelyet halála előtt a magyar államnak adományozott. Jelenleg a Szépművészeti Múzeum szakmúzeuma, gyűjtőkörébe a Távol-Kelet művészeti emlékei tartoznak, és ebben kiemelt helyet foglalnak el a kínai műtárgyak. A régióban csaknem egyedülálló múzeum a kínai képző- és iparművészetek kutatásának és megismertetésének legfontosabb magyarországi központja, számos kínai témájú kiállítást rendezett már, könyveket ad ki, kulturális programokat szervez, és mindezekben kínai intézményekkel is együttműködik. A magyar–kínai „emberek közötti kapcsolatok” művészeti területen való ápolásában tehát fontos szerepet játszik.

5.3. Magyar–Kínai Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Gimnázium

2004 szeptemberében nyílt meg Budapest XV. kerületében a Magyar–Kínai Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Gimnázium 匈中双语学校, a Kínai Népköztársaság és a Magyar Köztársaság szakminisztériumainak megállapodása nyomán. Ebben Európában teljesen egyedülálló módon az oktatás magyar és kínai nyelven folyik, kínai és magyar diákok vegyesen járnak ide. Bár az iskola a magyar közoktatási rendszer szerves része, Kína részéről is kiemelt figyelmet élvez, jelentős kínai támogatásokat kap, és a hazánkba látogató kínai politikusok is gyakran megtekintik. Kezdetben a diákok nagy része kínai volt, de ma már többségében olyan magyar diákokat járatnak ide a szüleik, akik felismerték Kína és a kínai nyelv jelentőségét. Az iskola felmenő rendszerben vált teljes értékű 12 osztályos intézménnyé, a gimnáziumi osztályok akkor indultak, amikor végeztek az első általános iskolás évfolyamok.

5.4. Eurázsia Központ

A 2021-ben alakult Eurázsia Központ 欧亚中心 jelenleg a Neumann János Egyetem keretein belül működik Budapesten, együttműködésben a Magyar Nemzeti Bankkal. A Központ abból az alaptételből indul ki, hogy Euráziát egységes földrészként kell kezelni, és elő kell segíteni a szuperkontinens részei közötti kapcsolatok építését, a konnektivitás fokozását. Az intézmény tudományos és ismeretterjesztő anyagokat készít az eurázsiai országokat érintő egyes aktuális kérdésekről, könyveket ad ki, gazdaja az *Eurázsia Magazin* című ismeretterjesztő és *Eurázsia Szemle* című tudományos

folyóiratnak. Konferenciákat, pódiumbeszélgetéseket szervez, a közösségi médiában is aktívan jelen van. Mivel Eurázsia egyik kulcsállama Kína, anyagaik jelentős része kínai vonatkozású, és jó kapcsolatokat ápolnak kínai állami, tudományos és oktatási szervezetekkel.

6. Magyar társadalmi szervezetek

Az állami fenntartású vagy finanszírozású hagyományos oktatási-kutatási-művészeti intézmények mellett a magyar–kínai kapcsolatok ápolásán, az „emberek közötti kapcsolatok” fejlesztésén számos civil szervezet dolgozik. Ezekből a legaktívabbakat emelem ki.

6.1. A Magyar–Kínai Baráti Társaság

A Magyar–Kínai Baráti Társaság (MKBT) 匈中友好协会 civil kezdeményezésként indult 1959-ben, így a legrégebbi olyan szervezet, amely Kína kultúráját kívánja népszerűsíteni, és a kínai kapcsolatokat kívánja fejleszteni Magyarországon. A Társaság tevékenysége 1963 után – a magyar–kínai politikai kapcsolatok megromlása miatt – fokozatosan elhalt, csak 1988-ban szervezték újjá főleg olyan szakemberek, tudósok, diplomaták és újságírók, akik korábban már jártak Kínában, és így közvetlenül is megismerkedhettek a kínai kultúrával és a kínai emberekkel. Az MKBT ismeretterjesztő előadásokat, baráti találkozókat és kölcsönös látogatásokat szervez, Kínával kapcsolatos kulturális rendezvények (pl. kiállítások, koncertek, könyvbemutatók) lebonyolításában vesz részt, kínai kulturális rendezvényeket népszerűsít. Személyi átfedés miatt a Társaság kötődik a Kínaiirodalom.hu című honlaphoz és internetes adatbázishoz, illetve az ehhez kapcsolódó, igen sikeres Kortárs Kínai Könyvklub rendezvénysorozathoz.

6.2. Magyar–Kínai Fiatalok Baráti Egyesülete

A Magyar–Kínai Fiatalok Baráti Egyesületét 匈中青年友好协会 2022-ben hozta létre 15 olyan magyar fiatal, akik az elmúlt években fontos szerepet játszottak a kínai–magyar kapcsolatok építésében. Az egyesület kulturális programokat és kerekasztal-beszélgetéseket szervez, nemzetközi és hazai rendezvényeken részt vesz, és igyekszik előmozdítani a kínai és magyar fiatalok közötti együttműködést. Az Egyesület sok szállal kötődik az Eurázsia Központ „kínás” csapatához.

6.3. Kínai Művészeti Központ

A Kínai Művészeti Központ 中华文化交流中心 1995-től működik, szorosan kapcsolódik a kínai harcművészetekhez, de kiterjedt kulturális népszerűsítő tevékenységet is végez, kalligráfiai és zenei műhellyel is rendelkezik. Számos kínai tagja van (tehát inkább magyar–kínai szervezetnek tekinthető), és nagyobb szabású rendezvények szervezésében is részt vesz, például a 2010-es években a Millenárison tartott holdújévi ünnepségek főszervezője volt.

6.4. Európa Kapuja V4–Kína Egyesület

Az Európa Kapuja V4–Kína Egyesület eredetileg a magyar kormány „keleti nyitás” politikájának támogatására jött létre 2011-ben még magyar–kínai hatókörű szervezetként, 2017-ben módosította tevékenységét úgy, hogy a visegrádi négyek többi tagját is lefedje. Tevékenységei között kimondottan szerepel a BRI és a 16+1 kezdeményezés kulturális és tudományos céljainak az elsősegítése, konferenciák, kulturális és egyéb programok szervezése. Internetes platformjai szerint utoljára 2021-ben volt aktív.

6.5. Nagy Fal Magyar–Kínai Barátság Egyesület

A Nagy Fal Egyesület egy ellenzéki magyar politikushoz kötődik, aki különösen érdeklődik Kína iránt. A szervezet tevékenységét kormánypárti szereplők is támogatják, például a 2013 óta adományozott Kínai–Magyar Barátságért díjat – amelyet több más szervezettel együtt az egyesület alapított – a külgazdasági és külügyminiszter szokta átadni. Az egyesület a politika és a kultúrdiplomácia határán mozog, programokat szervez, alkotói pályázatokat ír ki kínai témában, és egyéb kulturális projektekben vesz részt.

7. Összegzés

Az „emberek közötti kapcsolatok” elmélyítése az Övezet és Út kezdeményezés fontos eleme, és ezen pillér nélkül a BRI többi célja sem érhető el. Kína ezért az elmúlt évtizedben fokozottan törekedett ennek a szférának a fejlesztésére.

Magyarországon az alapokat már korábban lefektették, kultúrdiplomáciai tevékenység, Kína-kutatás, ösztöndíjprogramok, tudományos együttműködés stb. évtizedek

óta léteztek, de a BRI ezeken a területeken is új lendületet adott a kínai–magyar kapcsolatoknak. Egyrészt a régóta működő intézmények igyekeztek élni a BRI nyújtotta lehetőségekkel, másrészt új intézmények, szervezetek is létrejöttek. Mivel a magyar kormány már a BRI előtt meghirdette a „keleti nyitás” politikáját, és Európában elsőként csatlakozott az Övezet és Út kezdeményezéshez, a kulturális projektek egy része politikai támogatásban is részesült. Különleges háttérrel adott a kínai törekvéseknek, hogy Magyarországon él a közép- és kelet-európai térség legnépesebb kínai közössége, amelynek tagjai szívesen vesznek részt saját hazájuk kultúrájának a népszerűsítésében.

Magyarországon összességében megfelelő intézményi hálózat épült ki a BRI ötödik pillérének a megszilárdításához. Egyrészt hangsúlyosan jelen van a kínai állam, a budapesti kínai követségen kívül öt Konfuciusz Intézet és az önálló Kínai Kulturális Központ képviseli a kínai *soft power* törekvéseket. A turisztikai kapcsolatokat a Kína–KKE regionális központ és a kínai turisztikai iroda igyekszik elősegíteni, a tudományos együttműködést pedig a Kínai Társadalomtudományi Akadémia helyi intézete. A kínai állami tevékenységet a Magyarországon élő kínaiak társadalmi szervezetei egészítik ki, amelyek – a kínai szokásoknak és a kínai rendszer sajátosságainak megfelelően – nem az államukkal szemben határozzák meg magukat, hanem a központilag kitűzött célok elérését kívánják a maguk eszközeivel elősegíteni. Magyar részről egyrészt léteznek a Kína-kutatás és az oktatás állami vagy állami támogatással működő intézményei, másrészt erről az oldalról is létrejöttek civil szervezetek, amelyek vagy saját erőből, vagy kínai vagy magyar állami támogatással a kínai kultúra népszerűsítésén dolgoznak, és ezzel ezek is a BRI vonatkozó céljait szolgálják.

Az intézményrendszer tehát rendelkezésre áll, a fő problémát véleményünk szerint a közvetíteni kívánt kulturális tartalmak jelentik. A legtöbb szereplő alapvetően „biztonsági játékot” játszik, tehát a végtelenül gazdag és sokszínű kínai kultúrából a jól bevált – és kockázatmentes – elemeket igyekszik népszerűsíteni, mint a kalligráfia, a teakultúra, a sárkány- és oroszlántánc, a hagyományos dalok és táncok, a harcművészetek, a papírkivágás stb. Az igazán izgalmas kulturális termékek azonban mindig azok, amelyek a határokat feszegetik, amelyek valami újdonságot hoznak, és amelyek emiatt ellentmondásosak, támadhatók, vitathatók. A fiatalok számára is elsősorban ezek a vonzóak. Kínában ezek a műfajok is virágoznak, a kortárs képzőművészettől kezdve a hiphop zenén át az irodalomig – ezek azonban alig jutnak el Magyarországra, és ha mégis elérhetővé válnak, az inkább egy-egy elkötelezett magánszemély

egyéni erőfeszítéseinek, mint a fent felvázolt intézményrendszernek köszönhető. A Kínát hozzánk közelebb hozni kívánó hálózat kiépítése után a következő elvégzendő nagy feladatnak a kulturális kínálat korszerűsítésének, a „milyen Kínát akarunk bemutatni?” kérdés újragondolásának kell lennie.

Függelék

A tanulmányban szereplő szervezetek online elérhetőségei

Chinatown Budapest (Monori Center): <https://monoricenter.hu/>, <https://www.facebook.com/profile.php?id=100017123890509>, <https://www.facebook.com/MonoriCenter/>

Debreceni Egyetem Konfuciusz Intézet: <https://konfuciusz.unideb.hu/>, <https://www.facebook.com/konfuciuszdebrecen/>

ELTE BTK Kínai Tanszék: <http://tavolkeletiintezet.elte.hu/index.php?menu=szervezet&almenu=kinaitanszek>

ELTE Konfuciusz Intézet: <https://www.konfuciuszintezet.hu/>, <https://www.facebook.com/konfuciuszintezet/>

EUOBOR Gazdasági és Kulturális Egyesület: <http://www.euobor.org/>

Eurázsia Központ: <https://eurasiacenter.hu/>, <https://www.facebook.com/euraszia-kozpont>

Európa Kapuja V4–Kína Egyesület: <http://gatewaytoeurope.hu/>, <https://www.facebook.com/gatewaytoeuropeV4>

Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum: <https://hoppmuseum.hu/>, <https://www.facebook.com/hoppmuseum>

Kínai Kulturális Központ: <https://www.facebook.com/CCCBudapest/>

Kínai Művészeti Központ: <http://www.kinainfo.hu/>, <https://www.facebook.com/KinaiMuveszetiKozpont>

Kínai Nemzeti Kulturális és Művészeti Egyesület: <https://www.facebook.com/KNKME2018/>

Kínai Nemzeti Turisztikai Iroda: <https://www.facebook.com/cntobudapest/>

A Kínai Népköztársaság Magyarországi Nagykövetsége: <http://hu.china-embassy.gov.cn/hu/>, <https://www.facebook.com/pages/K%C3%ADnai-N%C3%A8pk%C3%B6zt%C3%A1rsas%C3%A1g-Nagyk%C3%B6vets%C3%A9ge/388567221195487>

Kína–Kelet–Közép–Európa Intézet: <https://china-cee.eu/>, <https://www.facebook.com/china.cee.institute>

Kína–Közép-Kelet-Európa Turisztikai Koordinációs Központ: <http://www.ceenter-china.com/>

KRE BTK Kínai Tanszék: <https://btk.kre.hu/index.php/kinai-tanszek.html>, <https://www.facebook.com/krebt.kinaitanszek>

Magyar Kína-kutatásért Alapítvány: <http://kinakutatas.elte.hu/pages/full-width.html>

Magyar–Kínai Baráti Társaság: <https://www.mkbt.hu/>, <https://www.facebook.com/profile.php?id=10006433316242>

Magyar–Kínai Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Gimnázium: <https://www.magyar-kinai.hu/>, <https://www.facebook.com/groups/124166404308714>

Magyar–Kínai Kulturális Egyesület: <https://www.facebook.com/magyarkinaikulturalisegyesulet/>

Miskolci Egyetem Konfuciusz Intézet: <https://konfuciusz.uni-miskolc.hu/>, <https://www.facebook.com/chinainmiskolc>

MTA–ELTE–SZTE Selyemút Kutatócsoport: <http://alt.u-szeged.hu/index.php/akademiai-kutatocsoport/>

Orient Expressz podcast: <https://soundcloud.com/orientexpressz>, <https://expresszo-rient.blog.hu/>

PPKE BTK Kínai Tanszék: <http://btk.ppke.hu/karunkrol/intezetek-tanszekek/nemzetkozi-es-politikatudomanyi-intezet/kinai-tanszek>, <https://www.facebook.com/pazmanykinai>

PPKE BTK Modern Kelet-Ázsia Kutatócsoport: <https://btk.ppke.hu/karunkrol/intezetek-tanszekek/nemzetkozi-es-politikatudomanyi-intezet/modern-kelet-azsia-kutatocsoport>, <https://www.facebook.com/eastasiaresearchppke>

Pécsi Tudományegyetem HKO Konfuciusz Intézet: <https://konfuciusz.etk.pte.hu/>, <https://www.facebook.com/pecsikonfuciuszintezet>

Sino-Európai Alapítvány a Kínai Kultúráért és Oktatásért: <https://sefcce.org.cn/sy>, <https://www.facebook.com/sefcce>

Szegedi Tudományegyetem Konfuciusz Intézet: <https://konfuciuszintezet.u-szeged.hu/>, <https://www.facebook.com/szegedikonfuciuszintezet>

Felhasznált irodalom

Baranyi T. P. – Goreczky P. – Salát G. (2020). A kínai Övezet és Út kezdeményezés – mítosz és valóság. *KKI Elemzések* E-2020/98.

Bartha-Rigó M. (2014). A kínai puha hatalom. In: Takó F. (szerk.): „Közel, s Távolság” III. Az Eötvös Collegium Orientalisztika Műhely éves konferenciájának előadásai (pp. 179–188). Eötvös Collegium.

Bartha-Rigó M. (2021). A kínai puha hatalom újabb megjelenési formái Nyugaton. In: Dobrovits M. (szerk.): „...Bizalommal és lelki derűvel...” A XVIII. Nemzetközi Vámbéry Konferencia előadásai (pp. 353–370). Vámbéry Polgári Társulás.

Csikó A. (2019). Soft power kínai módra. A Konfuciusz Intézet mint Kína puha erejének eszköze a XXI. században. *Távolság-keleti Tanulmányok* 11(2): 91–110.

Goreczky P. (2019). Magyarország és Kína: 70 éves kapcsolat a változó világban. *Külgügyi és Külgazdasági Intézet*.

Gulyás Cs. – Szilágyi Zs. (2021). *Kultúrdiplomácia Ázsiában*. BTK Néprajztudományi Intézet (ELKH) – L'Harmattan Kiadó.

Hegyi H. – Salát G. (2018). *Chinese soft power in action: How Hungarian exchange students see the developing China*. Kína–KKE Intézet Nonprofit Kft.

Horváth L. – Salát G. (2021). *Övezet és Út*. Typotex.

Kelemen G. (2021). *Magyar–kínai diplomáciai kapcsolatok: Kínai kultúrdiplomáciai törekvések Magyarországon (2010–2020)*. Alapszakos szakdolgozat, ELTE BTK.

Kisebbségkutató Intézet. (2012). *Migráns szervezetek Magyarországon*. <https://kisebbségkutato.tk.hu/migrans-szervezetek-magyarorszagon-1>.

Nagy M. (2021). Művészet, forradalmi hagyomány és nemzetközi jelentőségű győzelmek. Az 1951-es Új Kína kiállítás a Szépművészeti Múzeumban. In: Gulyás Cs. – Szilágyi Zs. (szerk.): *Kultúrdiplomácia Ázsiában* (pp. 147–176). BTK Néprajztudományi Intézet (ELKH) – L'Harmattan Kiadó.

Pintér M. – Salát G. (2022). Kína és a Covid19-járvány első éve. In: Horváth L. – Salát G. (szerk.): *Ázsia és a Covid19* (pp. 11–40). Typotex.

Salát G. (2010). A kínai külpolitika néhány vonása a kulturális forradalom alatt. *Européer: Nemzetközi Kapcsolatok* 1(1): 2–26.

Salát G. (2010). Kína puha ereje. *Kommentár* 5(6): 100–113.

- Salát G. (2023). Kína és Magyarország. A Szent István-i államalapítástól napjainkig. *Passages* 1(1): 267–297.
- Sárvári B. – Trautmann L. (2019). A magyarországi Kína-kutatások korszakai 1949–2018 között. In: Goreczky P. (szerk.): *Magyarország és Kína: 70 éves kapcsolat a változó világban* (pp. 156–183). Külügyi és Külgazdasági Intézet.
- Silver, L. – Huang, C. – Clancy, L. (2022. augusztus 28). *How Global Public Opinion of China Has Shifted in the Xi Era*. Pew Research Center <https://www.pewresearch.org/global/2022/09/28/how-global-public-opinion-of-china-has-shifted-in-the-xi-era/>.
- Simay A. E. – Fan L. (2020). A kínai nyelv magyarországi tanításának rövid története és jelene. *Külügyi Szemle* 19(2): 3–20.
- Szilágyi Zs. (2018). Magyar néprajzosok Kínában. *Néprajzi Hírek* 47(2): 91–96.
- Szilágyi Zs. (2019). Studies on Cultures along the Silk Road. Új folyóirat indul az MTA Néprajztudományi intézet gondozásában. *Néprajzi Hírek* 48(2): 51–54.
- Szilágyi Zs. (2020). A kultúra a legélesebb fegyver. Kutatás és kooperáció a nemzetközi kapcsolatok átalakuló közegében. In: Cseh F. – Mészáros Cs. – Borsos B. (szerk.): *Számvetés és tervezés. A néprajztudomány helyzete és jövője a 21. században* (pp. 87–122). BTK Néprajztudományi Intézet (ELKH) – L'Harmattan.
- Tarrósy I. – Vörös Z. (2019). Kínai–magyar együttműködés a felsőoktatásban és a kutatásban: hetven év áttekintése a kétoldalú diplomáciai kapcsolatok fényében. In: Goreczky P. (szerk.): *Magyarország és Kína: 70 éves kapcsolat a változó világban* (pp. 196–213). Külügyi és Külgazdasági Intézet.
- Vámos P. (2021). *Magyar–kínai kapcsolatok 1949–1989*. L'Harmattan.
- Vörös Z. (2022). Kínai geopolitika a 21. században. A globális világrend megkérdőjelezése? *Eurázsiai Szemle* 2(1): 8–28.